

Circaea lutetiana L.

Čarovník parížsky

Ic.: Tab. 18, fig. 4, p.

Circaea lutetiana L. Sp. Pl. ed. 1, p. 9, 1753.

Trvácá, 20—60 (—80) cm vysoká bylina, s drevnatým dlhočlánkovaným podzemkom, s podzemnými poplazmi na konci hluzovito zhrubnutými. Stonka vzpriamená, v dolnej časti nerozkonárená, oblá, holá. V hornej rozkonárená, ± hranatá, chlpatá. Listy protistojné, stopkaté, stopky 1—3 (—5) cm dlhé, holé, alebo chlpaté. Čepele vajcovité, so srdcovitou alebo utatou bázou, na okraji hrubo zúbkaté, na vrchole končisté (3—) 4—8 (—9) cm dlhé a 2—5 (—6) cm široké, na líci tmavozelené na rube sivo alebo svetlozelené, holé alebo chlpaté, najmä na žilnatiné. Kvety v jednoduchých alebo rozkonárených strapcoch už pred rozkvitnutím predĺžených, bez listeňov. Kvetné stopky chlpaté. Hypanthiálna rúrka dlhšia ako semenník. Kališné lístky podlhovasto vajcovité alebo purpurové. Lupienky hlboko dvojlaločnaté, 2—3 mm dlhé, ružové až purpurové. Tyčinky a čnelka dlhšie ako lupienky. Blizna dvojlaločnatá. Semenník dvojpuzdrový, obe puždrá dobre vyvinuté. Stopky plodov predĺžené, naspät ohnuté, chlpaté. Nažky obrátene vajcovité, husto pokryté háčikovými chlpmi.

Chromozómy: $2n = 22$.

Biológia, ekológia, fytoecenológia. Geofyt. Kvitnutie jún—august. Rastlina entomogamná. Rastie na humózných vlhkých ilovito-hlinitých pôdach na rôznych geologických substrátoch, na zatienených stanovištiach, v planárnom, kolínnom a submontánnom stupni, veľmi vzácne v dolnej časti montánného stupňa. Maximum: okr. 15, 1100 m n. m., Parajka SW (Májovský et Magic Acta. Fac. Rer. Natur. Univ. Comen.-Bot. 22: 57, 1974). Okr. 21c. 1100 m n. m., Krížna pod chatou (Grebensčikov et al. Hole juž. časti V. Fatry p. 191, 1956). Rastie najmä v lužných lesoch, na okrajoch bučín vo viacmenej súvislých porastoch v spoločenstvách zväzu *Alno-Padion*, ale i v iných spoločenstvách radu *Fagetalia* a *Prunetalia*.

Rozšírenie na Slovensku. V panónskej oblasti je druh pomerne hojne rozšírený v Ipeľsko-rimavskej brázde, v južnej časti Podunajskej nížiny a vo Východoslovenskej nížine. Vzácnnejšie sa vyskytuje na Záhorskej nížine a v Slovenskom krase, ojedinele na Devínskej Kobyle. Z Burdy a Košickej kotliny nie sú údaje. V karpatskej oblasti rastie vo všetkých okresoch predkarpatskej flóry hojne, okrem Muránskej planiny, Stratenskej hornatiny a Slanských vrchov, kde je zriedkavejší. V centrálnych Karpatoch je druh vzácny. Roztrúsene sa